

Levi-Stratuss Yapısalcılığı

Levi-Strauss's Structuralism

Ahmet KOYUNCU*

ÖZET

Bu çalışmada, sosyal bilimlerde 1950'li yıllardan başlayarak dilbilimden sosyolojiye, psikolojiden etnolojiye kadar birçok alanda kendinden söz ettiren yapısalcılık ve yapısalcılığın en önemli isimlerinden biri olan Levi-Strauss'un yaklaşımı incelenmiştir. Yanı sıra Levi-Strauss'un bu yaklaşımı benimsemesinde etkin olan temel düşünme biçimi de ele alınmaktadır. Bu bağlamda, yapısalcılığın ne olduğu, kökenin nereye dayandığı, tanım sorunu, temelleri eski Yunan'a kadar giden yapı kavramı ile 20. yüzyılda bilimsel ve felsefi çalışmaların eksenine durumuna gelen "Yapısalcılık"ın ilişkisi Levi-Strauss özelinde yapısal yaklaşımın benimsediği öncüller, kavram ve tanımlar, kendi içindeki kullandığı dil, dönemin bilimsel ve felsefi konumu da göz önünde bulundurularak ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yapı, yapısalcılık, dizge, söz, yazı, anlam, bilinç, mit

Çalışmanın Türü: Olgu Sunumu

ABSTRACT

In this study we discuss the structuralist approach popularity of which grew in a diverse range of fields, including linguistics, sociology, psychology and ethnography in social sciences starting from the 1950s and one of the most fundamental members of structuralist movement, Levi-Strauss and the reasons his thought is based on this concept. In this context the term of structuralist approach, the origin of structuralism, the difficulty of its definition as a movement, the concept of structure whose origins can be traced back to ancient Greek and the structuralist mode of reasoning which became the focus of philosophical and scientific studies in 20th century, its founder members, concepts and definitions, the language it uses within itself, are introduced regarding the scientific and philosophical condition of the era.

Claude Levi-Strauss in the 1950s, analyzed cultural phenomena including mythology, kinship (the Alliance theory and the incest taboo), and food preparation. In addition to these studies, he produced more linguistically-focused writings where he applied Saussure's distinction between langue and parole in his search for the fundamental mental structures of the human mind, arguing that the structures that form the "deep grammar" of society originate in the mind and operate in us unconsciously. Levi-Strauss was inspired by information theory and mathematics.

In the very beginning of anthropology, the theorists believed Levi-Strauss analyzes cultural phenomena such as languages, myths and kinship systems to discover what ordered patterns, or structures, they seemed to display. These, he suggested, could reveal the structure of the human mind. He reasoned that behind the surface of individual cultures there must exist natural properties (universals) common to us all. Levi-Strauss focused his attention on the patterns or structures existing beneath the customs and beliefs of all cultures. Although structuralism searches universal laws of human mind but the inquiry and its analysis is fundamentally distinctive from the evolutionary point of view. He believed in mental structure on the basis of universal mental thought process, emphasizing on the perception, 'mental thought process is universal and innate'.

Levi-Strauss an interpretation provided new impetus to the understanding of human mind as well as the cultural world that diffused beyond the frontier of contemporary anthropology. Levi-Strauss derived structuralism from a school of linguistics whose focus was not on the meaning of the word, but the patterns that the words form. Levi-Strauss's contribution gave us a theory of how the human mind works. Man passes from a natural to a cultural state as he uses language, learns to cook, etc... Structuralism considers that in the passage from natural to cultural, man obeys laws he does not invent it's a mechanism of the human brain. Levi-Strauss views man not as a privileged inhabitant of the universe, but as a passing species which will leave only a few faint traces of its passage when it becomes extinct. Levi-Strauss's contribution to structuralist thought is that he provides a scientific account which shows the world as a world of meanings; he believes that structuralism can be used to reveal the unity of all cultures. Levi-Strauss is interested in the structural pattern which gives the myth its meaning. Through his examination of myths from all over the world, he has identified that myths are organized in binary oppositions (for example, good/evil) just like the basic linguistic units. Myths can be broken down into individual units ("mythemes") which, like the basic sound units of language ("phonemes") acquire meaning only when combined together in particular ways. Levi-Strauss is then interested in the structural pattern which gives the myth its meaning. He believes this linguistic model will uncover the basic structure of the human mind, that is, the structure which governs the way human beings shape all their institutions, artefacts and their forms of knowledge. The rules which governed these combinations could be seen as a kind of grammar, a set of relations beneath the surface of the narrative which constituted the myth's true "meaning". Further, modern structuralist analysis of narrative (known as narratology) began with Levi-Strauss's pioneering work on myth. Levi-Strauss and his type of structuralism are no longer fashionable as a theoretical approach or method, and has since been taken over by post-structuralists such as Derrida. However, it is important to remember that Levi-Strauss and his structuralism provided an important contribution for debating the nature of "meaning".

As a conclusion we can say that Levi-Strauss's aim is to find unconscious quality of collective events and unchangeable structures related to the human mind. In spite of his important place in contemporary thinking, preoccupying many sociologists and also richness of his thoughts and results that he came through he could not make a certain and consistent comment on his method. Also the plentifulness of unclear and inconsistent points, is an another criticism about his writings. Thus his method's

* Arş. Gör., Nevşehir Üniversitesi

structure was disrupted by post-structuralist approach (especially by Derrida) which emerged in structuralist mediocrity. As a conclusion about structuralism, particularly about Levi Strauss's structuralism we can say that although it is criticized as being a spiritual "fashion" or as a new "cult" etc. with its' rejection of conceptualization of humanist, historic and empiric knowledge of method in social sciences and its' claim about basic aim of human sciences which is not to form a person but just the opposite, it can be called as original and alternative approach.

Key words: Structure, structuralism, system, speech, writing, meaning, conscience, myth

The type of research: Conceptual presentation

GİRİŞ

1950'li yıllarda başlayan 1960'ları sonu ve 1970'lerde sosyal bilimlerin hemen her alanında yansımaları bulan yapısalcılık, sosyoloji, sosyal antropoloji, dilbilim, edebiyat, psikanaliz vb. birçok disiplinde temsilcileri olan özgün bir kuramsal perspektiftir. Yapısalcılığın sosyoloji üzerindeki etkisi, etnoloji ve antropoloji alanındaki çalışmaları ve kültürel fenomenlerin göstergebilimsel analizi ile Lev-Strauss, fikir tarihi üzerine çalışmaları ile Foucault, psikoloji alanında psikiyatrik nesnelere fiziksel nesnelere gibi bütünsel bir yapı arz ettiğini ve bu yapının kendini meydana getiren parçalardan farklı bir bağımsızlığı olduğunu iddiası ile Koffka ve Köhler, psikanaliz ile ilgili çalışmaları ile Lacan ve yapısal Marksizmi ile Althusser ilk akla gelen yapısalcı isimlerdir. Aynı yıllarda Malinovski insanbilim araştırmalarına fonksiyonalist bir yöntem getirmiştir.

Yapı kavramının "Yapısalcılık" a dönüşmesi ise İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure'un isim babası kendisi olmamasına karşın yapısal dilbilimin temellerini atması ve takipçilerinin birçok disiplinde bu bilimin kavram ve yöntemlerini belirlemeye çalışması ile gerçekleşmiştir. Kökeni Saussure'un dilleri inceleme yöntemine dayanan yapısalcılık, Roland Barthes, Julia Kristeva (semiyotik ve edebiyat kuramı), Althusser, Poulantzas (Marxizm ve sosyoloji), Godelier (iktisat) ve Foucault (felsefe ve bilim tarihi) gibi isimlerin çalışmaları üzerine önemli bir etki yapmıştır. Bu teorisyenler yapısalcılığa dair bir görüş birliği içinde olmamakla beraber, aralarında yapısalcılığın bütünler nosyonunu, yapısal dönüşüm fikrini ve özdüzenleme kavramını içerdiği konusunda genel bir konsensüs mevcuttur. Yapısal yaklaşımın gerek pozitif bilimde gerek dilbilimde benimsediği öncüller, kavram ve tanımlar, kendi içinde kullandığı dil, kısacası bilimsel kipi süzülüp geldiği çağın bilimsel ve felsefi konumuyla da yakından ilintilidir. Özellikle Levi-Strauss'la birlikte yeni bir ivme kazanan yapısalcılık, bir post-yapısalcı olan Derrida'nın söke söke bitiremediği, post-yapısalcı eleştiriye maruz kalmıştır.

YAPISALCILIK NEDİR?

Bir çok tartışmaya konu olan yapısalcılık en geniş/esnek biçimiyle sözlüklerde, "çözümleme birimi olarak yapıyı alan ve yapıyı da onu meydana getiren öğelerin toplamından da farklı bir nitelikte kabul eden bir yaklaşım" (Demir&Acar, 1997:236), toplumsal yapıya (görünüşte ya da başka bir şekilde) toplumsal eylem karşısında öncelik veren yaklaşımlar (Marshall, 1999:807) şeklinde tanımlanırken, V. Descombes yapısalcılığı "her şey bir yana, sadece bilimsel bir yöntemin adıdır" (1993:81) diyerek sınırlandırır. Piaget'in yorumu da Descombes'e yakındır; "yapısalcılık, esas itibarıyla bir yöntemdir: bu terim bütün içerdikleriyle bir tekniktir" (Piaget, 1982:134).

Yapısalcılığı bir bilimsel yöntem olarak bile görmeyenlerin olduğu da unutulmamalıdır. A. Yüksel'in F. Chatelet'ten yaptığı alıntı buna açıklık getirecektir: "Yapısalcılık, insan bilimlerinde bugünkü biçimiyle bir öğreti olmadığı gibi bir yöntem de değildir: bugün için bir araştırma yönelimidir" (Yüksel, 1982:8).

Levi-Strauss ise yapısalcılığı "değişmez olanın ya da yüzeysel farklılıklar arasındaki değişmez öğelerin araştırılması" olarak tanımlar. Ona göre yapısalcılık, yeni bir şey olmadığı gibi, dilbilim, antropoloji gibi alanlarda, doğal bilimlerin "her zaman yapı geldiğinin belirsiz ve soluk taklidinden başka bir şey değildir." Bilimin, ona göre, sadece iki işlem oyu vardır: "ya indirgemecedir ya da yapısalcıdır." (Levi-Strauss, 1986:21).

Görüldüğü üzere yapısalcılığın net bir tanım üzerinde uyuşum sağlanan temel bir tanımı yoktur. Nitekim bu belirsizlik yapısalcılığın daha öncesi içinde geçerlidir. Ancak yapısalcıların tümünde ortaklaşa olan yanın, XIX. yüzyılın mekanist ve bütünü parçalarıyla açıklamaya yönelik açıklama çabalarına karşı çıkmak olduğu ileri sürülebilir. Atomist ya da mekanist açıklamayı benimseyenlere göre dünya ya da dünyada yer alan olgular ve olaylar, içinde buldukları çevrenin etkilerine doğrudan bağımlı mekanik

öğeler bütününden oluşmakta ve bu öğeler aynı çevrenin iç tepkilerine otomatik olarak yanıt vermektedirler. Yapısalcılık, öğelerin ve öğelerden oluşan bütünün mekanist anlaşılışına karşı çıkararak, tüm çabasını yapılaşmış bütünün örgütleniş biçimi üzerine yöneltir. Yani yapısalcılar, öğeleri tanıyarak bütünü kavramanın olası bulunmadığını belirterek parçalar arasındaki ilişki ile karşılıklı bağımlılığın ve giderek bütünün, doğrudan kendini düzenleyebilme yeteneğinin kabul edilmesi görüşünü benimserler.

BAGLAM ve KÖKEN

Hiçbir bilim anlayışı bir alt birikim olmaksızın meydana gelmez. Her düşüncenin, her akımın, her yöntemin bir daha öncesi vardır. Dolayısıyla yapısalcılığında bir temeli, bir çıkış noktası olmalıdır. Ancak bu konuda da tıpkı tanım konusunda olduğu gibi farklı bakış açıları söz konusudur. Bu bağlamda Tom Bottomore ve Robert Nisbet, insan gözlem ve deneyimlerine ilişkin duyu verilerinin çatısını oluşturacak temel yapıları bulma çabası olarak yapısalcı yaklaşımların kökenini kadim Yunan'a kadar götürürler (1997:555). Her iki bakış açısının ortak noktaları ise işlevselselcilik ile yapısalcılığın farklı olmaları ve genelde yapısalcılığın özelde Levi-Strauss yapısalcılığının temellerinde Saussure'ün etkisinin bulunduğu.

Tahsin Yücel ve İ. Emre Işık, yapısalcılığın köklerini bulmak için tarihsel bir çerçeve içinde kendimizi sınırlamamız gerektiğini ve bu anlamda yapısalcılığın özüne inildiğinde tek ana kaynağın Saussure'ün Genel Dilbilim Dersleri olduğu ve Saussure kadar etkili olmasa da Prag Dil Bilim Çevresi üyelerinin de etkili olduklarını varsayarlar (Yücel, 1999:22; Işık, 2000:56). Genel Dilbilim Dersleri (1976) isimli eserinde Saussure, dizge/öge, dil/söz, ses/anlam, özdeşlik/karşıtlık, eşzamanlılık/ardzamanlılık vb. gibi karşıtlıkları irdeleyerek dile ve dilsel olgulara olan bakış açısına yeni bir soluk getirir. Nitekim İsmail Tunalı ve Arthur Hübsher, Saussure'ün yapısal dilbilimini, Piaget'in psikoloji'ye, Lacan'ın psikanalize, Althusser'in felsefeye, Barthes'in edebiyata ve Levi-Strauss'un etnolojiye uyguladığını (1994:140) belirterek Saussure'ün önemini vurgularlar. Ömer Bozkurt da özellikle son yıllarda ivme kazanan bu kavramın, modern sosyolojide dikkatleri yeniden kendi üzerine çekmesindeki dört etkiden birinin, Saussure'le başlayıp, Troubetskoy, Chomsky ve Miller'in eserleriyle bir devrim gerçekleştiren yapısal dil bilimin, sosyoloji ve antropolojide kullanılmasıyla gerçekleştiğini ve bu etki ile Levi-Strauss temelinde gelişen bir akım olarak yapısalcılık ile yapısalcı antropolojinin hız kazandığını vurgulamıştır (1972:14).

LEVİ-STRAUSS YAPISALCILIĞI

Birçok tartışmaya konu olan yapısalcı yaklaşımı Levi-Strauss şöyle tanımlar: “değişmez olanın ya da yüzeysel farklılıklar arasındaki değişmez öğelerin araştırılması”dır. Levi-Strauss'a göre yapısalcılık yeni bir şey olmadığı gibi, dilbilim, antropoloji gibi alanlarda doğal bilimlerin “her zaman yapageldiğinin belirsiz ve soluk taklidinden başka bir şey değildir.” (Levi-Strauss, 1986:21). Ona göre bilimin sadece iki yolu vardır. Bir düzeydeki çok karmaşık görüngülerin bir başka düzeydeki daha basit görüngülere indirgenmesi mümkün olduğunda bu yaklaşım indirgemecedir. Daha alt düzeydeki görüngülere indirgenmiş olan, çok karmaşık görüngülerle karşılaştığımızda ise, onlara ancak aralarındaki bağlantılarla bakarak, yani ne türden bir özgün sistem oluşturduklarını anlamaya çalışarak yaklaşabiliriz. Dolayısıyla dilbilimde antropolojide ve daha başka alanlarda yapılmaya çalışılan budur. (Levi-Strauss, 1986:22). Amacının bir felsefe ya da bir kuram oluşturmak olmadığını söyleyen Levi-Strauss, antropolojiyle ilgilenmediğini ve sadece felsefenin dışına çıkma arayışından kaynaklanan bir tesadüf olarak bu mesleği seçtiğini söyler.

Levi-Strauss adlı eserinde Edmund Leach, (Levi-Strauss bağlamında) nedir bu yapısalcılık? sorusunu şöyle yanıtlar:

Genel çizgileriyle Yapısalcı sav şöyledir: Dış dünya hakkındaki bilgilerimizi duyularımızla ediniriz. Algıladığımız görüngüler, duyularımızın işleyişi ve insan beyninin aldığı uyarılar düzenleme ve anlamlandırma biçimi yüzünden bizim bunlara affettiğimiz özelliklere sahiptir. Bu düzenleme sürecinin çok önemli bir ögesi, bizî saran mekan ve zaman sürekliliğini parçalara bölerek çevremizin çok sayıda ayrı ayrı nesnelere oluştuğunu, bunları belli sınıflarda topladığını, ilerleyen zamanın da ayrı ayrı olayların birbirini izlemesi olduğunu düşünme eğiliminde olmamızdır. Benzer biçimde, insan olarak herhangi bir şey, bir yapay nesne yarattığımızda törenler

düzenlediğimizde, geçmişi tarih diye yazdığımızda Doğa'yı kavrayışımızı taklit ederiz; Kültürümüzün ürünleri de tıpkı doğal olanların parçalanıp düzenlendiğini kabul ettiğimiz biçimde parçalanır ve düzenlenir (Leach, 1985:23).

Genel olarak yapısalcı bir çözümlenmenin, tüm ihtimalleri ortaya koyarak başlaması ve karşılaştırmalı olarak deneysel bulguları inceleyerek yol alması gerekir. Levi-Strauss'a göre bu yöntem şu işlemlerden oluşur:

- I. İnceleme konusu görüngüyü, gerçek ya da varsayılmış iki ya da daha fazla terim arasında bir ilişki olarak tanımlayın;
- II. bu terimler arasındaki karşılıklı değişme olasılıklarını gösteren bir tablo yapın;
- III. bu tabloyu çözümlenmenin genel nesnesi olarak kabul edin; çözümlenme ancak bu düzeyde zorunlu bağlantılar gösterebilir. Başlangıçta ele alınan deneysel görüngü, olası bileşimlerden yalnızca biridir ve olasılıklar sisteminin tümü önceden kurulmalıdır (1964:16).

Bu işlemleri yapmaktaki amaç, Doğa'da var olan (ve insanların zihninde böyle anlaşılabilir) ilişkilerin, aynı ilişkileri içeren kültür ürünleri oluşturmak için nasıl kullanıldığını keşfetmektedir. Doğa'nın insan zihninin kavrayışı dışında bir varlığı olmadığını iddia etmez. Nitekim Levi-Strauss'a göre Doğa, bizim dışımızda varlığı olan bir gerçekliktir; en azından bir ölçüde bilimsel araştırmaya açık olan doğa yasalarıyla yönetilir. Ancak Doğa'nın doğasını kavrama yetimiz, bu iş için kullandığımız aygıtın doğası tarafında ciddi anlamda kısıtlanmaktadır. Bu anlamda Levi-Strauss'un savunduğu, Doğa'yı nasıl kavradığımızı dikkat ederek, kullandığımız sınıflandırmaların niteliklerini ve ortaya çıkan kategorilerle nasıl oynadığımızı gözleyerek, düşünme mekanizması hakkında çok önemli olgular çıkarılabileceğimize inanır. İnsanların beyni de doğal bir nesne olduğuna ve tüm homo sapiens türünde beynin maddesi aynı olduğuna göre, yukarıda anlatıldığı biçimde kültür ürünlerinin oluşturulma sürecinde insanlara beynin belli evrensel (doğal) özelliklerinin verilmesi söz konusudur (Levi-Strauss, 1961:62). Böylece, kültürel olayların temel yapılarını araştırırken, insanın doğası hakkında keşiflerde bulunabilir. Hüzünlü Dönenceler isimli eserinde bunu şöyle anlatır: "Etnografya bana entelektüel bir doyum sağlıyor: nasıl tarih bir uçta yeryüzünün, bir uçta da benim kişisel tarihime ulaşıyorsa, etnografyada bu ikisine ortak mantığı ortaya koymaktadır" (Levi-Strauss, 2000:60). Burada anlatılmak istenen, her ne kadar yüzeyde, kültür ürünleri çok çeşitlilik (farklılık) gösterse de, tüm kültürler esas itibarıyla insan zihninin ürünü olduğundan yüzeyin altında bir yerde tüm kültürlerde ortak olarak bulunan öğelerin var olması gerektiğidir. Kültürlerin çeşitliliği insan topluluklarının birbirinden yalıtılmasından çok, onları birleştiren ilişkilere bağlıdır (Levi-Strauss, 1997:54-56). Nitekim Levi-Strauss iki ayrı yörede aynı töre nüansının gözlenmesine özel bir anlam vermez. Ona göre, insan kültüründeki evrensel öğeler yalnızca yapı düzeyinde var olmakta, hiçbir zaman görünür olgu düzeyinde ortaya çıkmamaktadır. Dolayısıyla insan davranışlarını birbirine bağlayan ilişki dokulmasını karşılaştırmak yararlı olsa da, kültürel olguları tek tek ele alıp, yalıtılmış bir biçimde yalnızca bunları karşılaştırarak hiçbir şey öğrenemeyiz. Edmund Leach'e göre tüm bunlardan çıkan anlam şudur; Levi-Strauss, anlam bilimsel bir cebirin temellerini atmaya çalışmaktadır. Eğer kültürel davranışın bilgi iletme gücü mevcutsa, o takdirde kültürel bildirimlerin anlam bulduğu dizgilerinde cebirdekine benzer bir yapısı olmalıdır. Levi-Strauss bu cebirin önemini biraz abartıyor olabilir, fakat bunun kurnazca bir oyun olmadığı da açıkça görülmektedir (1985:38).

Doğadan Kültüre İnsan ve Simgeleri

Levi-Strauss'un düşüncesinin orta yerinde, filozoflar başta olmak üzere, tüm insanlığın her zaman, her yerde aklını kurcalayan bir soru yatar. En basit biçimiyle sorun şudur: İnsan nedir? İnsanı, düşünen hayvan, homo sapiens türünün bir üyesi, var olmuş ve var olan tüm canlı türlerine uzak akraba olarak tanımlamak yeterli değildir. İşte bu noktada Levi-Strauss kültür/doğa karşıtlığına denk düşen bu tür bir ayrımın, kelimelerde açıkça belirtilmese bile her zaman insanın geleneksel tutum ve davranışlarının altında yatmakta olduğunu ileri sürer (1961:398). Bu bağlamda Levi-Strauss'un temel uğraşı, kendimizi, insan, tanrı-benzeri ve hayvandan farklı olarak ulveştirmemize sebep olan diyalektik sürecin nasıl oluştuğunu, nasıl biçimlendiğini ve nasıl kendine döndüğünü incelemektir. Kendisine uluslararası ün kazandıran Hüzünlü Dönenceler (2000) isimli eserini bitirirken, insanın doğasını keşfedebilmek için izlenecek yolun, insan ile doğa arasındaki ilişkinin

anlamını bulmaktan geçtiğini söyler. Mythologiques'in üçüncü cildinin son paragrafında da yine aynı konuya döner ve Avrupalılara bebekliklerinden itibaren öğretilenin ben-merkezli bakışın ve bireyciliğin, kendi dışında kalan "yabancı şeylerin saf olmayışından korkmak" olduğu, ve bunun "Cehennem ötekilerdir." deyiminde anlam bulduğunu iddia eder. İlkel insanlara ait mitlerin iletildiği ahlak anlayışında ise bunun tam tersi olarak "Cehennem biz kendimiziz" söyleminin yer aldığını söyler (1990:422). Ancak bilmece henüz çözülmemiştir. İnsan nedir? Kültür ile doğa arasındaki çizgi nereden çekilmelidir? Levi-Strauss'a göre "İnsan, demek dil demektir, dil demek de toplum demektir" (Levi-Strauss, 2000:410).

Ancak Levi-Strauss'un burada ortaya koymak istediği özgün anlam çoğu zaman gözden kaçırılmıştır. Nitekim ülkemizdeki bazı yazarlar da dahil birçok kişi, dilbilimcilerin haricindeki tüm yapısalcıların toplumun yapısı ile dilin yapısının aynı anlamda ele aldığını iddia etmişlerdir. Buna karşın Levi-Strauss bu yakıştırmaları kesinlikle yadsır ve dil ile davranışlar arasında değil, dilsel yapı ile toplumsal yapının türdeş anlatımları arasında bir bağıntı olduğunu ileri sürer. Bu da toplumu dille özdeşleştirmek anlamına gelmez. Levi-Strauss'a göre dil, kültürün bir ürünü olarak ele alınabilir. Dil kitlenin genel kültürünü yansıtır. Fakat bir başka açıdan da dil, kültürün bir parçasıdır, onun birçok öğelerinden biridir (Yücel, 1999:58). Ona göre, kültür ne doğaldır, ne yapay. Kalıtımbilim alanına girmediği gibi, ussal düşünce alanına da girmez. Çünkü bulgulanmış olmayan ve kendine uyanların genellikle işlevini anlamadıkları davranış kurallarında meydana gelir. Bir bölüm geleneklerin kalıntılarıdır. Bir başka bölümü ise, belli bir amaç doğrultusunda bilinçli olarak benimsenmiş ya da değiştirilmiş kurallardan oluşur. Ancak yaşamsal kalıttan gelen içgüdüler ve ussal temelli kurallar arasında, bilinçdışı kurallar bütünü en önemli ve etkili olanıdır. Çünkü Durkheim ve Mauss'un da belirttiği gibi, ussallığın kendisi de kültürel gelişimin nedeni olmaktan çok onun bir ürünüdür.

Buradan hareketle tekrar başlangıçtaki soruya dönecek olursak Levi-Strauss'a göre insanı farklı kılan, bir dil konuşuyor olmasıdır. Bu soruda cevabın ipucunu bulduğu Rousseau, hayvanlıktan insanlığa, doğadan kültüre geçişin beraberinde getirdiği dilin ortaya çıkışının, aynı zamanda duygusallıktan mantıksallığa bir geçiş olduğu iddiasındadır. Rousseau'un tezini geliştiren Levi-Strauss, insanın kendi bilincine varmasının –kendisini bir grubun üyesi olarak görebilmesinin– ancak bir karşıtlık kurma ve karşılaştırma aracı olarak eğretilme kullanabilmesiyle olanaklı olduğunu söyler. İnsan başlangıçta kendisini, kendisine her benzeyenle (hayvanlar dahil) tıpatıp aynı gördüğü içindir ki, onları ayırt edebildiği gibi kendisini de ayırt etme yetisini edinmiş, yani türlerin çeşitliliğini toplumsal farklılaşma için kavramsal destek olarak kullanabilmiştir.

Ancak, dillerin aslına ilişkin savla Levi-Strauss'un insana ilişkin evrensellikler arayışı karıştırılmaktadır. Sözcük kategorileri, evrensel yapısal özellikleri dönüştüren mekanizmayı sağlar. Levi-Strauss insanlarda kategori oluşturma sürecinin de evrensel doğal yoldan gerçekleştirildiği iddiasındadır. Bu, sürecin her zaman, her yerde aynı şekilde yaşanmasının zorunlu olduğu anlamına gelmez, ancak, insan zihni belirli türden kategorileri belli biçimlerde geliştirmeye eğilimli bir yapıdadır. Bunu yapmanın en basit yolu ise, hayvansal düzeydeki kategorileri dönüştürerek bunları insanların toplumsal sınıflandırılmasına uygulamaktır. Levi-Strauss'un klasik antropolojideki totemiclik temasına ilişkin ortaya koyduğu yapısalcı yaklaşımının kilit noktası burada yatmaktadır. İlkel insanların bitki ve hayvan türlerini insan kategorileri için birer simge olarak kullanma gelenekleri, gerçekte bizimkilerden çok farklı ve çok garip değildir. Ancak, teknolojinin sınırladığı bir ortamda bunlar göze çok daha fazla çarpmaktadır. Bu gelenekler ve totemic davranış öğelerinin gelişmiş kültürlerde de yer aldığı başlangıçtan beri kabul edilmiştir. Ancak önceki yazarlar bu ayrıntıları, çok eski zamanlardan günümüze ulaşan eskinin tortuları olarak yorumlamışlardır.

Son kertede şunu söyleyebiliriz ki; Levi-Strauss belli bir toplumsal sistemdeki toplu bilinç ile pek ilgilenmemektedir. Onun amacı daha ziyade "insan zihni"ndeki "ortak bilinçsizi" keşfetmektir ve bu yalnızca bir dili konuşanlara değil, tüm dillerden herhangi birini konuşana uygulanabilmelidir.

Mitin (Söylenin) Yapısı

Genel tanım itibariyle mitler, kuşaktan kuşağa aktarılan masalsi anlatılardır, Schniewind'in tarifıyla "gözleme açık olaylar aracılığıyla gözlem olanağı bulunmayan gerçeklerin ifade edilmesidir" (1953:47). Mitler, C. Levi-Strauss'a göre önemli bir işlev yüklenirler. Bu işlev, bir çelişkiyi çözümlenmek için mantıksal bir araç sağlamaktır. Levi-Strauss'un ana teması, bir topluluktaki ortak olayların doğasındaki bilinçsiz birliktir (1963:18). Freud gibi Levi-Strauss da düşünce oluşumunun her yerde ve herkes için geçerli olabilecek (evrensel) ilkelerini bulmayı amaçlar. Bu evrensel ilkeler bizim beyinlerimiz için geçerli olduğu kadar Güney Amerikalı Kızılderililerin beyinleri içinde geçerlidir. Eğer bozulmamış şekliyle evrensel olan ilkel mantığı anlamak istiyorsak, son derece ilkel ve teknolojik açıdan gelişmemiş insanların (Güney Amerika Yerlileri gibi) düşünce süreçlerini incelememiz gerekir.

Farklı kültürler ve farklı zihinsel yaratımların ürünü olan mitlerdeki düzensizliğin ardında bir tür düzen olup olmadığını bulmaya çalışır (Levi-Strauss, 1986:24). Burada düzen sorunu anlam sorunundan daha öncelikli bir yere sahiptir. Çünkü Levi-Strauss'un vurguladığı biçimiyle düzen olmaksızın anlamı kavramak imkân dahilinde değildir.

Bu bağlamda Barthes, yapısalcılığın temel hedefi "sözlerin kaynaklandıkları ve üretilebilecekleri dili betimlemeyi başarmak, denetim altına almak değil midir? " diye sorar ve bu sınırsızlık karşısındaki görüşünü şöyle açıklar :

Anlatıların sınırsızlığı ve bu anlatıların söz edileceği bakış açılarının çokluğu karşısında çözümleneci, dilin karmaşıklığını gören ve bir betimleme odağı çıkarmaya çalışan Saussure'le aşağı yukarı aynı durumdadır. Günümüzde Rus biçimcileri, Propp ve Levi-Strauss, şu ikilemin sınırlarını öğrettiler bize: Anlatı, ya olayların sıradan ve anlamsız bir biçimde dile getirilmesidir (...); ya da başka anlatılarla ortak olan, çözümlenmeye açık bir ayıp içerir; (...) (Barthes, 1988:9).

Buradan hareketle tekrar başa dönersek, hatırlanacağı gibi, Levi-Strauss için mit bir çelişkiyi çözümlenmek için mantıksal bir araç işlevi görüyordu. Bu sebeple, her şeyden önce doğa/kültür, ölüm/yaşam, yer/gök vb. gibi uzlaşmaz ve çözümsüz görünen bazı köklü karşıtlıklar üzerinde durur ve bunları tedricen uzlaştırmaya, bunu gerçekleştirmek için de temel karşıtlıklara bağlanan ikincil karışıklardan yararlanmaya çalışır. Bu bakımından, mitlerin temel karşıtlıkları aşır kargaşaya son vererek insan deneyiminin tüm yönlerine tutarlılık kazandırdıkları iddia edilir. Levi-Strauss'un, ilkel toplumları incelerken, onların mitlerine ayrıcalıklı bir yer vermesi bundandır. Onlardan evreni algılama ve yorumlama biçimlerinin her zaman belirleyici izlerini bulur.

Son kertede mitler, dünyanın düzeni, gerçeğin niteliği, insanın kökeni ya da kaderi konusunda bilgi verebilecek hiçbir şey söylemezler. Ancak, geldikleri toplumların işleyişlerinin iç nedenleri, inançları, töreleri, ilk bakışta anlaşılmasız görünen kurumların varlık nedenleri ve özellikle de insan düşüncesinin kimi etkinlik biçimlerini belirlememizi sağlarlar. Bu etkinlik biçimleri yüzyıllardır öylesine değişmez kalmıştır ki, onları düşüncenin temel biçimleri sayabiliriz, başka toplumlarda ve düşünsel hayatın başka alanlarında yeniden bulmaya çalışabiliriz.

Kadın Değişimi-Ensest, Tabu ve Evrensellik

Tabu nedir? sorusunun yanıtı, konunun kendini ele vermesi, ortaya çıkması açısından önemlidir. Tabu (taboos) terimi Polonezya kökenli bir terimdir ve belli şeylerin toplu kullanımdan düşürülmesi anlamına gelir (Freud, 1971:30).

Levi-Strauss'un ensest tabuyu tartışırken başlangıç olarak aldığı nokta, çokça tartışılan bir ikili karşıtlık çerçevesinde gelişir. Levi-Strauss'a göre bu ikili karşıtlığın sınırı açısından hiçbir ampirik analiz doğadan kültürel olgulara geçiş noktasını belirlemeyeceği gibi, bir birleriyle nasıl bağlandıklarını da gösteremez.

Bu bağlamda kültürün nerede olduğu sorusuna şu yanıtı verir; "nerede bir kural varsa orada kültürel aşamaya ulaşıldığını biliyoruz". Evrensel kurallara doğa bağlamında ulaşmak ne kadar kolaysa da, insanı doğadan farklı kılan, kurumlar, teknoloji ve gelenekler açısından bakıldığında değişmez bir kural, ya da değişmezlik bulmak da o kadar zordur (Işık, 2000:78).

Levi-Strauss, evrensel kuralı toplumların hepsinde gözlenen ensest tabu'da bulur. Bu ya da bu biçimde tüm toplumlarda görülen bir olgudan, ensestten yola çıkar. Ensest, tüm diğer toplumsal

kuralların üstünde bir kuraldır. Ondan önce bu yasak daha ziyade doğal bir olgunun toplum düzenine yansması şeklinde yorumlanmıştır. Burada Levi-Strauss'un hareket noktası, aile biriminden değil, evrensel saydığı ensest tabu'dan kaynaklanır. Bu bağlamda kendi ile işlevselci İngiliz antropolojisi arasında bir mesafe koymuş olur (Saran, 1993:182-185).

Levi-Strauss'a göre, kimi toplumlar halasının kızıyla evlenmeyi yasaklarken, dayısının kızıyla evlenmeyi yasaklamadıklarına göre, bunu doğal bir olgu olarak değerlendiremeyiz. Yasağın yaşam bilimsel bir ihtiyaçtan doğduğunu iddia etmek de çıkar yol değildir. Çünkü çoğu toplumların kalıtım bilimden habersiz olduklarını söylemek bile abesle iştigal olur. Aynı şekilde, her toplum içinde özel bir sebep aramak da tutarlı bir yol değildir, çünkü ensest evrensel bir kuraldır. Bu durumda söz konusu yasağın evrensel olduğu kadar kültürel bir olgu olarak da değerlendirilmesi gerekir. Çünkü herhangi bir kuralla karşılaştığımız her yerde, kültür düzleminde olduğumuzu söyleyebiliriz.

Bu bağlamda ensest artık doğadan kültüre geçiş durumunu açıklamak için kullanılmaktadır. Böyle bir yasak söz konusu olduğunda doğal çözüm kadın değişiminden geçer. Yani bir yasaklama biçimi olması hasebiyle hep "olumsuz" tarafla gündeme gelen bu olguyu, Levi-Strauss "olumlu" tarafla değerlendirerek tekil'den dizgesel'e giden sonuçlar çıkarır. Çünkü ensest bir yandan yasaklarken, bir yandan da düzenler. Böylece bir yandan evlilik yapısının çift yanını aydınlatırken, diğer yandan da en ilkel toplumlarda bile "başkasına" (kadın değişimi sonucu) verilen yerin önemini vurgular. Ona göre, insan toplumlarında erkek değil, kadın alışverişi yapılır. Her verme eylemi bir beklentiyi içerir. Dolayısıyla kadın vermek de bir beklentiyi, kendi tarafına kadın alma beklentisini içermektedir. Ensest tabusundan yola çıkıp evrensel bir yapı bulmayı amaçlayan, bu yaklaşımı eleştiren Leach (1985: 111-112) ensest yasağından başlayıp evliliği düzenleyen kurallara gitmek ve ilkinin ikincisini belirlediğini savunmanın tutarlı bir tarafı olmadığını iddia eder.

Her ne kadar tartışmaya açık olsa da, Levi-Strauss'un ensest ve onun uzantısı olarak ortaya çıkan kadın değişimi kategorileri ve ittifak çeşitlerine dair tartışmalar önemli tanımlar olarak ortaya çıkarlar. Ancak bu savların geçerlilikleri de muallaktır.

Çözümleyici Akıl ve Diyalektik Akıl – Barbar ve Uygar

Levi-Strauss, felsefe okumuş ve tesadüfler sonucu antropolojinin içine girmiştir. Hüzünlü Dönenceler isimli eserinde ele aldığı bir yazıda felsefenin onu uzaklaştıran sınırlamalarını şöyle sıralar; "ya felsefe soyutlamalar üstüne takılıp kalmıştır, ya ben veya iç deneyi üstüne başka bir biçimde takılmıştır, ya da üçüncü ve son olarak geniş bir insan deneyimi üzerine akıl yürüttüğünü sanan ve böylece onu yaralayan, bozan bir felsefe yönelimidir bu" (Levi-Strauss, 1986/2:128-129).

Levi-Strauss'a göre modern bilimin sınırları içinde yitik bazı şeyler, belki de tekrar kazanılabilir. Özellikle 18. yüzyılda mitsel düşünce ile bilim arasında gerçek bir uçurum ortaya çıkmıştır. Ona göre, ilkel diye adlandırılan insanların, ilkel olarak nitelendirilmesinin nedeninin Batılı gibi düşünmemekten kaynaklanır ve ilkel sıfatının aslında ne kadar eleştiriye açık bir konumda olduğu da ortadadır. Esasen burada temel amaç, insan aklının işleyişinin temel prensiplerini bulmak, bu yolla da ilkelin veya yabanılın aslında Batılıdan farklı olmadığını ortaya çıkarmaktır.

Levi-Strauss her uygarlığın, kendi düşüncesinin nesnel yönelimini fazlasıyla üstün tutma eğiliminde olduğunu belirtir. Ancak Batı merkezci düşünce nice zengin kültürler oluşturmuş bunca toplumunun niteliğini yadsımak pahasına kendi kültürel değerlerini evrenselleştirmekte direnmektedir. Levi-Strauss'a göre, bu indirgeyici tutumun en çarpıcı örneklerinden birini de Jean-Paul Sartre verir. İnsanı diyalektikle (eytişimle), diyalektiği (eytişimi) de tarihle tanımladıktan sonra, neredeyse iki ayrı diyalektik biçiminin varlığını kesinlemeye yönelik Sartre, bunlardan birincisinin tarihsel toplumlara özgü "gerçek" diyalektik, ikincisinin ise ilkel toplumlara özgü olan ve aşağı yukarı o yaşamsal düzlemde yer alan "yenileyici" diyalektik olduğunu iddia eder. Ancak Levi-Strauss'a göre böyle bir ayırım yapmak tarih içinde ve günümüzde insanlığın büyük bir bölümünün gerçek düşünceden yoksun olduğunu kesinlemede aynı anlama gelir. Bu bağlamda Levi-Strauss, Yaban Düşünce adlı, geniş ölçekli mit (söylen) mantığı tartışmasının son kısmında çok az noktada hem fikir olduğu Sartre'in Diyalektik Aklın (Usun) Eleştirisi adlı kitabında yazdıklarının detaylı bir tartışmasını yapar. Sartre'in söyledikleri ona küçültücü gelmemektedir. Ancak Sartre'a göre aşağı

olan çözümleyici us, ona o kadar aşağı bir konumda gelmez. Bu aşamada Levi-Strauss, insan bilimlerinin amacını ortaya koyduğu şu ünlü tanımını yapar: “insan bilimlerinin son amacı insanı kurmak değil, eritmektir” (Levi-Strauss, 1994:290-291). Bu nedenle esthete tanımına karşı olmadığını belirtir. Levi-Strauss’a göre, insanın varlığının tümüyle tarihsel ya da coğrafi biçimlerinden “bir tanesinde var olduğunu düşünmek fazlasıyla benmerkezci, fazlasıyla bön olmayı gerektirir.” Ona göre Sartre Cogito’sunun tutsağı olmuştur. Burada unutulmaması gereken bir diğer nokta da tarihin tarihsel olmayan kurgulanışından hareketli tarihçiliğin yadsınmasıdır.

Söz ve Yazı

Levi-Strauss, konuşmayı doğal, orijinal, kendiliğinden, yaratıcı, özgür, saf ve şüphesiz iyi olarak nitelerken, yazıyı baskıcı, otoriter, zorba olarak niteler. Hüzünlü Dönenceler isimli eserinde Nambikwara’ların yazmayı bilmedikleri halde kendisini taklit etmek için kağıtlara farklı figürler çizmeleri ve dahası oba reisinin yoldaşlarını etkilemek, malların onun aracılığıyla el değiştirdiğini kanıtlamak, kendini ön plana çıkarmak için (Levi-Strauss, 2000:310) yazıyı kullanmasından yola çıkarak yazının iktidarını, otoriter yönünü vurgular. Ona göre, Nambikwara’ların amacı, anlık olmaktan sosyolojiktir. Söz konusu olan, anımsamak, anlamak ya da bilmek değil, bir bireyin ya da bir görevin saygınlığını ve yetkesini, diğerleri aleyhine artırmaktır. Yazı gibi anlamaya yarayan önemli bir aracın, anlamasalar bile, başka amaçlara yarayabileceğini sezmişlerdir

Levi-Strauss’a göre, yazının ortaya çıkışına eşlik eden tek olay, kent devletlerin ve imparatorlukların kuruluşudur, yani çok sayıda bireyin bir siyasal sistem dahilinde bütünleştirilmesi ve onların kastlar ve sınıflar içinde bir sıradüzene sokulmasıdır. Bu anlamda yazı, insanların aydınlanmasından önce, sömürülmesini kolaylaştırmışa benzetilmektedir. Dolayısıyla yazı, egemenlikleri güçlendirmek için vazgeçilmez bir niteliktedir. Nitekim XIX. yüzyılda gelişen, zorunlu eğitim, askerlik hizmetinin uzaması ve proterleşmeyle beraber yürümüştür. Bu sayede okuma seferberliği ile iktidarın yurttaşlar üzerindeki denetimi artmıştır. Çünkü iktidarın “kanunu bilmemek mazeret sayılmaz” diyebilmesi için herkesin okumayı bilmesi gerekir. Ayrıca bu girişim ulusal düzlemde uluslar arası düzleme taşınmıştır.

Yapı ve Özne

Levi-Strauss, insan aklının bilinçsiz yapılarını ya da evrensel doğrularını ortaya koyma çabası içindedir. Burada kullanılan metod dilbilim kaynaklıdır. Levi-Strauss bağlamında ele alındığında dilbilimle birlikte Freud, Lacan, Durkheim, Mauss gibi isimlerinde yüze çıktıkları görülür. Gerek Hüzünlü Dönenceler gerekse Yaban Düşünce’de Levi-Strauss’un belirttiği gibi yaklaşımını etkileyen bir başka isim de Marx’tır. Levi-Strauss şöyle der: “Dileğimiz, Max’ın ancak kalın çizgilerle bir taslağını çizmekle kaldığı... üst yapılar kuramına katkıda bulunmak. Budunbilim/etnoloji her şeyden önce ruhbilim olduğu için, öncelikli kendi alanımıza girmeyen gerçek alt yapıların incelenmesini ise... tarihe bırakıyoruz” (Levi-Strauss, 2000: 150).

Bu bağlamda Levi-Strauss, antropolojide kullandığı dil/söz ayırımından kaynaklanan birçok karşıtlıkla kendi yapı kurgusunu ortaya koyar. Dil/söz ayırımının yerine analizine yapı/olay karşıtlığını koyan Levi-Strauss için sosyal bilimler ya yapısalcı olacaktır, ya da yok olacaktır. Buna göre yapısalcılık sadece dilbilimde değil, daha genel bir düzlemde bilimin tüm alanlarında tek yöntem olma iddiasındadır. Tüm bu tartışmalar göz önüne alındığında yapısalcılık, idealizm ile maddecilik arasındaki yılanmış bir tartışmayı bir anlamı da yeniden ortaya çıkarırken, Akay’a göre Hegel’ci bir görüngü bilim yerine Kant’çı bir tutum takınmıştır (1991:33).

İnsanın temel özelliği, onu bir tür yapan sembol üretmek ve doğayı kafasındaki temel bilinçsiz yapı yoluyla dönüştürmekse (yapı hep aynı kalmak yoluyla), ve artık o, aklıyla kuran, geliştiren uygulayan bir ayrı tür olarak varsa ve son olarak, biz hepimiz bu değişmez işleyişle akıl tarafından belirleniyorsak o zaman şöyle bir soru sorulabilir: Bu değişmez yapının gölgesinde “öznenin konumu” ne olacaktır?

Bu soru aslında post-yapısalcılık olarak adlandırılan Fransız düşüncesi içindeki temel sorunlardan biridir. Kant’a göre aklın kontrol edilmesi gerekir. Bu kontrolü de yine akıl yapar. Aydınlanma

felsefesi ve Kant'ın öncelediği şey akıldır (Kant, 2000:17–21). Akıl kurar, geliştirir, uygular. Eleştirilen nesne ile -ki bu aklın eleştirisidir- özne arasındaki mesafe yok olup gider. Öznenin burada yapabileceği tek şey önündeki nesnenin tüm özelliklerini kendi özelliği olarak görmek ve kendini katmaktır. İnsan kendine özgü bir varlık değil, düzenleyen ve düzenlenmiş bir varlıktır artık. Belki de burada özne yoktur diyebilirim. Nitekim Levi-Strauss, insan öznesini varlığın merkezi “felsefenin şımarık veledi” olarak nitelendirmiştir. Buna göre insan bilimlerinin amacı insanı oluşturmak değil, onu çözümdürmektir.

SONUÇ

1950’li yıllardan başlayarak etkin bir konum kazanan yapısalcılık, gerek tanımı gerekse kökeni konusunda birçok tartışmaya sebep olmuşsa da, felsefe, dilbilim, edebiyat eleştirisi, etnoloji, psikanaliz gibi alanlarda ve sosyal bilimlerde yeni bir düşünsel bakış açısını temsil etmiş ve yaygın bir kabul görmüştür. Ancak yapısalcılık olarak adlandırılan bu alan ciddi zorluklar içermektedir. Bunun en temel nedenlerinden biride çalışmanın başında da değindiğimiz gibi bu konuya bir sınırlama getirmenin zor oluşunda yatmaktadır. Kanaatim odur ki, yapısalcılığın kökeni bulunmak isteniyorsa tarihsel bir sınırlama çizilmeli ya da yapısalcılığı tarihsel süreç olarak ele almalıdır. Bağlam ve köken ayırında da irdelediğimiz bu konuda şu açıkça görülmüştür ki, yapı kavramını her kullananı yapısalcı saymak ve buradan hareketle yapısalcılığın kökenlerini kadim Yunan’a kadar uzatmak yanlış bir tutumdur. Elbette her düşünsel yaklaşımın kökleri yine geçmişin bilgi birikiminde saklıdır. Dolayısıyla bağları noktasında yapı kavramının önemini yadsıyor değilim. Ancak köken açısından yapısalcılığın Saussure’ün yapısal dilbilimine dayandığı düşüncesindeyim. Nitekim klasik yapı kavramına nispetle, amacı her yerde ve herkes için geçerli olabilecek ilkeleri, insanlığın temel düşünce, davranış ve “yapı”larını bulmak olan Levi-Strauss bu sona en güzel örneklerden birini teşkil etmektedir. Çalışmada da açıkça ortaya koyduğumuz üzere, Levi-Strauss yapısalcılığında değil kadim Yunan’a Durkheim ve Mauss gibi 20 yüzyılda büyük öneme sahip isimlere bile giden düşünsel kökleri bulabilmek son derece güçtür. Her ne kadar Levi-Strauss Durkheim’ın kendi üzerinde etkin bir rol oynadığını vurgulasa da asıl amacı olduğunu iddia ettiği “kollektif” olayların bilinçsiz niteliği”ni araması, dolayısıyla bireyin zihnine, genelinde zihinsel kategorilere ve toplumsal öncesi düşünce kalıplarına eğilmesi ile toplumsal açıdan görülebilir olanı inceleyen Durkheim’dan oldukça farklı bir bakış açısı geliştirir.

Bununla birlikte çağdaş düşüncede önemli bir yeri olan ve birçok sosyologun zihnini meşgul eden Levi-Strauss, fikirlerinin ve ulaştığı sonuçların zenginliğine rağmen, yöntemi üzerine tutarlı ve kesin bir yorum sunamamıştır. Ayrıca Levi-Strauss’un yazılarında açık olmayan ya da tutarsız tarafların çokluğu da bir başka eleştiri konusudur. Nitekim yapısalcılık vasatında ortaya çıkmış olan Post-yapısalcı yaklaşım tarafından (başta Derrida olmak üzere) yapıbozuma uğratılmıştır. Yapısalcılıkla özelliikle de Levi-Strauss yapısalcılığı ile ilgili son olarak şunu söyleyebiliriz ki, her ne kadar düşünsel bir “moda”, yeni bir “kült” vb gibi eleştirilere uğrasa da, sosyal bilimlerde hümanist, tarihselci ve ampirik yöntem bilgisi kavramsallaştırmalarını reddetmesi, insan bilimlerinin asıl amacının insanı oluşturmak değil, aksine çözümdürmek olduğu iddiası ile alternatif ve özgün bir yaklaşımdır.

KAYNAKÇA

- AKAY, A., (1991), **Tekil Düşünce**, AFA Yayınları, İstanbul.
- BARTHES, R., (1988), **Anlatıların Yapısal Çözümlemesine Giriş**, Çev: N. Riyat, S. Rifat, Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- BOTTOMORE, T., NİSBET, R., (1997), **Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi**, Çev: M. Tuncay, A. Uğur, Ayraç Yayınları, Ankara.
- BOZKURT, Ö., (1972), **Ayrımsal Sosyoloji ve Toplumsal Yapı**, Türkiye ve Orta Doğu Amme idaresi Enstitüsü Yayınları, no : 127, Ankara.
- DEMİR, Ö., ACAR, M., (1997), **Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Vadi Yayınları, Ankara.
- DESCOMBES, V., (1993), **Modern Fransız Felsefesi**, Çev: A. Yardımelı, İstanbul.
- FREUD, S., (1971), **Totem ve Tabu**, Çev: N. Berkes, remzi Kitabevi, İstanbul.
- İŞİK, İ.E., (2000), **Öznenin Dili**, Bağlam Yayınları, İstanbul.

- KANT, I., (2000), “**Aydınlanma Nedir?**” sorusuna yanıt (1784)” Çev: Nejat Bozkurt, Toplumbilim, (Aydınlanma Özel Sayısı), Sayı: 11, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- LEACH, E., (1985), **Levi-Strauss**, Çev: A. Ortaç, AFA Yayınları Çağdaş Listeler dizisi 6, İstanbul.
- LEVİ-STRAUSS, C., (1961), **A World on the Wane**, Translated by J. Russell, Criterion Books Press, N.Y.
- LEVİ-STRAUSS, C., (1963), **Structural Anthropology**, Translated by Claire Jacobson and Brooke Grundfest Schoepf, Basic Books Press, New York.
- LEVİ-STRAUSS, C., (1964), **Totemism**, Translated by Rodney Needham, Merlin Press, London.
- LEVİ-STRAUSS, C., (1986), **Mit ve Anlam**, Çev: Ş. Süer, S. Erkanlı, Alan Yayınlar, İstanbul.
- LEVİ-STRAUSS, C., (1986/2), “**Filozofun Rolü**”, Çev: N. Bozkurt, Felsefe Dergisi, sayı: 17, Kasım 1986
- LEVİ-STRAUSS, C., (1990), **The Origin of Table Manners: Introduction to a Science of Mythology, Volume 3**, Translated by J. Weightman and D. Weightman, The University of Chigago Press, Chigago.
- LEVİ-STRAUSS, C., (1994), **Yaban Düşünce**, Çev: T. Yücel, YKY, İstanbul.
- LEVİ-STRAUSS, C., (1997), **İrk, Tarih ve Kültür**, Çev: Haldun Bayrı, Reha Erdem, Arzu Oyacıoğlu, Işık Ergüden, Metis Yayınları, İstanbul.
- LEVİ-STRAUSS, C., (2000), **Hüzünlü Dönenceler**, Çev: Ö. Bozkurt, YKY, İstanbul.
- MARSHALL, G., (1999), **Sosyoloji Sözlüğü**, Çev: D. Akinbay, D. Kömürçü, Bilim Sanat Yay., Ankara.
- MUTMAN, M., ve YEĞENEOĞLU, M., (1992), **Bilimlerde ve Toplumda Postmodernite**, Birikim Yayınları, İstanbul.
- PIAGET, J., (1982), **Yapısalcılık**, Çev: F. Akatlı, Dost Kitabevi, Ankara.
- SARAN, N., (1993), **Antropoloji**, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- SAUSSURE, F., (1976), **Genel Dilbilim Dersleri**, Çev: B. Vardar, TDK Yayınları, Ankara.
- SCHNIEWİND, J., (1953), **A Reply to Bultmann**, Der: H. W. Bartsch, Kerygma and Myth, Londra.
- TUNALI, İ., HÜBSHER, A., (1994), **Çağdaş Filozoflar**, Altın Kitaplar Yayınları, İstanbul.
- YÜCEL, T., (1999), **Yapısalcılık**, YKY, İstanbul.
- YÜKSEL, A., (1982), **Yapısalcılık ve Bir Uygulama**, Yazko Yayınları, İstanbul.